

božje previdnosti skupno drug za družega s svojim življenjem, delom in svojo sveto častjo.“¹

Vsi programi seveda niso taki. Socijalistiška delavska stranka zahteva n. pr. v svojem tudi tole: „Vsi javni posli naj se ločijo od religije; cerkveno imetje naj se obdači. Zakonska zveza naj se jednotno s postavami uredi. Dovoli naj se ločitev, če sta oba zakonska zadovoljna in če se preskrbé otroci.“²

Anarhisti se v svojem „pismu na pohajče“ (Letter to Tramps) celo bogokletno rogajo v svojih izjavah, češ da je hinavska laž, če se sklicuje kdo na božjo besedo: Reveže bodete imeli vedno med seboj.³

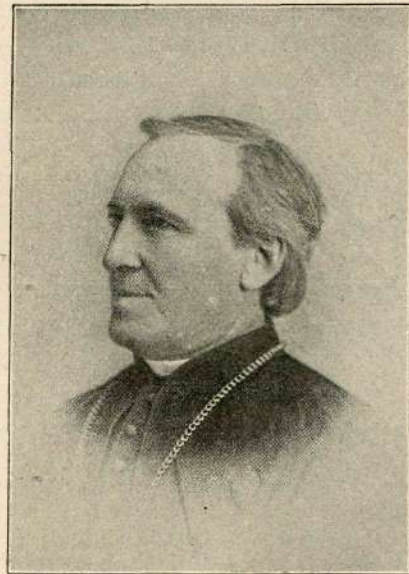
V razglasu mednarodne delavske zveze (I. W. P. A.) beremo: „Cerkev izkuša napraviti iz ljudstva popolne idijote in doseči, da bi se odrekli raju na zemlji vsled obljube namišljenih nebes.“⁴

Vkljub takim izjavam je pa vendar res, da tiste brezozirne, podle surovosti proti religiji, ki je našim socijalistom tako domača, ne pozna ameriški socijalizem. Prvi teoretiški zastopnik najradikalnejše socijalne struje, anarhiški voditelj Benjamin R. Tucker, piše o tej stvari tako-le: „Kolikor se tiče v verskih zadevah anarhiškega mišljenja, je ateiško. Božja avtoriteta in religijska zveza z nrvnostjo je anarhistom glavni povod, da privilegirani sloji izvršujejo človeško avtoriteto. ‚Če biva Bog, je človekov sovražnik‘, pravi Proudhon. In v nasprotju s slovečim Voltaireovim izrekom, ‚če bi Boga ne bilo, bi ga morali iznajti‘, je dejal veliki ruski nihilist Bakunin: ‚Če bi bival Bog, bi ga morali odpraviti.‘ Dasi pa anarhisti zametajo bogoslovsko hierarhijo, ker jo smatrajo, da je v nasprotstvu z anarhizmom, zagovarjajo vendar svobodo, da se ji sme verjeti. Ustavljajo se dosledno vsaki omejitvi religijske svobode.

Med svojimi načeli poudarjajo, da ima vsak posamnik pravico biti svoj lasten du-

hovnik ali izbirati si svojega svečenika; prav tako branijo tudi pravico, da sme biti vsak svoj zdravnik ali da si sme svojega zdravnika voliti. Ne v bogoslovju in ne v zdravoslovju monopola! Duhovni in zdravniški svet morata stati in padati po lastni vrednosti.“¹

Zakaj je bolje v Ameriki nego pri nas v tem oziru? Zakaj tudi popolni ateisti zmerneje in dostojneje zastopajo svoje stališče? Jeden glavnih vzrokov je pač v tem, da so

Msgr. Ireland, nadškof Šentpavelski. (Minn.)

na evropski celini socijalskemu gibanju začetniki in voditelji židje, ki so iz mlada polni sovraštva proti krščanstvu. Drugi vzrok je ta, da so ohranile evropske države ožji stik s krščanstvom, ki ga seveda najraje zlorablajo v to, da sužijo cerkev in ji dajejo razmerno manj svobode, nego je ima v Zveznih državah. Tretji vzrok je pa angleški značaj severno - ameriškega življenja. Delavsko gibanje in združevanje je bilo na Angleškem že v cvetu, predno so prišli materijalski socijalni demokratje s svojimi programi na dan. Angleške delavske zveze puščajo religijske posle popolnoma v miru in se neposredno tudi v politiko ne vtikajo;

¹ Ely o. c. str. 373.

² Ibid. o. c. str. 370.

³ Ibid. o. c. str. 365.

⁴ Ibid. o. c. str. 362.

¹ Staatssocialismus und Anarchismus. Berlin 1895. str. 11. To knjižico priporočamo vsakomur, kdor se želi poučiti o teoriji individuališkega anarhizma.